

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

EVELIINA AHONEN

Elävältä haudattu ego

KUVATAITEEN TUTKINTO-OHJELMA
2025

TIIVISTELMÄ

Ahonen, Eveliina: Elävältä haudattu ego
Opinnäytetyö, AMK
Kuvataiteen tutkinto-ohjelma
Toukokuu 2025
Sivumäärä: 21

Opinnäytetyössä pohditaan egon roolia ja tarpeellisuutta ihmisen vuorovaikutusta ja itseilmaisua sosiaalisten normien mukaiseksi oikolukevasta elimestä koko ihmisen olemusta ja henkistä elintilaa diktatoivaan itseinhosta elävän performanssin koreografiin.

Opinnäytetyössä vertaillaan eri uskontojen ja asiantuntijoiden osin yhteneviä ja osin toisiaan poissulkevia teorioita egosta ja alitajunnasta ja pohditaan, onko ego ultimaattinen paha kärsimystä ja itseinhoa aiheuttava este elämästä nauttimiselle ja itsensä hyväksymiselle vai kesytettynä hyödyllinen väline saavuttaa se, mitä elämässä haluaa järkevin keinoin. Voiko egon ylipäätään kesyttää vai täytyykö se tappaa? Onko kumpikaan mahdollista, tai tarpeellista?

Opinnäytetyössä pohditaan egon vaikutusta taiteeseen vuosien varrella ja sen roolia portinvartijana alitajunnan ja minuuden koskemattoman olemuksen edessä. Tekstissä pohditaan ylipäätään taiteen tekemisen olennaisia syitä. Voivatko syyt olla vääriä ja mikä on taiteeksi naamioidun, yleisön odotuksia vastaamaan suunnitellun someseksikkään kuvaston tarkoitus, kun taiteen perimmäinen tarkoitus on päinvastainen, eikä taiteen avulla ilmaistavaa ihmisen syvintä olemusta ja sieluntuotetta voi noin vain, valita?

Avainsanat: taide, ego, egokuolema, freud, alitajunta

ABSTRACT

Ahonen, Eveliina: The buried alive ego
Bachelor's thesis
Fine arts
May 2025
Number of pages: 21

In the thesis, the role and necessity of the ego (Freud, psychoanalysis) are discussed, from being a proofreading entity that aligns human interaction and self-expression with social norms, to a choreographer of a self-loathing performance that dictates the entire essence and mental space of the person.

The thesis compares theories on the ego and the unconscious from various religions and experts, some of which are similar and others contradictory, and discusses whether the ego is the ultimate evil — an obstacle causing suffering and self-loathing, preventing the enjoyment of life and self-acceptance — or, when tamed, a useful tool for achieving what one wants in life through rational means. Can the ego even be tamed, or must it be destroyed? Is either of these possible or necessary?

The thesis also discusses the influence of the ego on my art over the years and its role as a gatekeeper before the subconscious and the untouched essence of the self. It further reflects on the fundamental reasons for creating art. Can those reasons be wrong, and what is the purpose of the aesthetically pleasing, audience-oriented imagery I design to meet audience expectations, when the true purpose of art is the opposite, and the deepest essence of the human being — the product of the soul — cannot simply be chosen for expression?

Keywords: art, ego, ego death, freud, subconscious

SISÄLLYS

1 PSYYKEN OSAT	5
2 HÄIRIÖTEKIJÄT SUHTEESSANI PSYYKEESEENI	7
2.1 Ajattelun haitta ja typeryys.....	9
2.2 Kehon reunojen aiheuttama erillisyyden harha.....	10
2.3 Alitajunta vai tietoisuus	11
3 TAIDEPROSESSI	13
3.1 Teosten tekeminen	13
3.2 Tulkintani teoksista	14
3.2.1 Inconvenient cravings.....	14
3.2.2 Purematta nielee tarpeeksi nälkäinen.....	14
3.2.3 Kasvatetut kuin rikkaruohot.....	15
3.2.4 Haamusärkyjä.....	16
4 PÄÄTELMIÄ.....	18
LÄHTEET	20

1 PSYYKEN OSAT

Freud selitti ihmisen psyykettä jakaen sen kolmeen osaan sen perusteella miten tiedostamaton tai tiedostettu ja tarkoituksenmukainen se ihmisen itsensä toimesta on ja mitä jokaisella osa-alueella on tarkoitus toimittaa ja mihin tarpeeseen vastata ja miten ne käyttäytyvät suhteessa toisiinsa.

Sigmund Freud ehdotti persoonallisuusteoriassaan, että ihmisen psyyke koostuu kolmesta erillisestä, mutta toisiinsa vaikuttavasta osasta, jotka ovat id, ego ja superego. Nämä kolme osaa muodostuvat eri vaiheissa ihmisen kehityskaarta ja niillä jokaisella on omat roolinsa ihmisen ajatteluun ja käyttäytymiseen osallistumisessa, (ThoughtCo, 2024.) Tämä teoria sai vaikutteita aiemmasta ideasta, jonka mukaan mielen toimintaa ajateltiin ohjailtavan osittain ihmisen tiedostetussa ajattelussa, mutta osittain alitajunnasta käsin. Tämä teoria jakaa eri toimintaperiaatteella toimivat psyyken osat myös tajunnantason mukaan.

Ensimmäinen kolmesta osasta on id. Tämä osa psyykettä toimii ihmisen "mielihyväyksikössä" (pleasure principle), jonka vaistonvarainen päämäärä on ihmisen biologiset ja psykologiset tarpeet täyttääkseen pelkästään vältellä kipua ja kokea mielihyvää (SimplyPsychology, 2024). Se operoi tiedostamattomassa mielessä, alitajunnassa, eikä siten ole kosketuksissa oikeaan maailmaan tai objektiiviseen todellisuuteen. Se osaa vain kertoa mitä se haluaa vailla käsitystä logiikasta tai realiteeteista, tarjoamatta vastauksia siihen miten tai miksi sen haluamat asiat tulisi saavuttaa ja osaamatta eritellä tarpeetonta mielitekoa välttämättömyydestä. Sen mielestä jokainen mieliteko tulisi täyttää ja jokaiseen impulssiin reagoida saman tien itsekkäänä ja seurauksista välittämättä. Id:n osa psyykettä säilyy tällä tavoin infantiilina läpi ihmisen elämän eikä siis muutu ja kasva ajan kanssa tai opi kokemuksesta.

Ego käsittää osan ihmisen alitajuntaa ja kokonaan ihmisen tietoisien mielen. Se on siis ainoa osa ihmisen tietoista persoonaa ja ainoa osa psyykettä, josta ihminen on itsessään tietoinen. Se sisältää kaiken informaation siitä, millaisena ihmisen persoonallisuus, ajatukset ja olemus näyttäytyvät hänelle itselleen ja säätelee sitä, miten kaikki tämä muille ihmisille näyttäytyy. Se tekee päätökset konkreettisuudessa ja sen tehtävä onkin navigoida id:n vaatimusten ja ulkomaailman välillä, pyrkiä täyttämään id:n tarpeet ja samalla kontrolloida sen antamia impulsseja. Eli yleensä löytää kompromissi, jossa id:n tarpeet jotakuinkin täyttyvät, kuitenkin sosiaalisesti hyväksyttävien ja turvallisten keinoin. Se haluaa id:n tavoin vältellä kipua ja etsiä mielihyvää, mutta sen kyky ja vastuu on toteuttaa tämä realistisin strategioin ja seurauksia punnitien id:n ymmärtämättä mitään realiteeteista ja todellisuudesta. Ego on kuin ratsastaja, jonka on pidettävä hevosen ylivoima kontrollin alla. (Freud, 1923, s.15) Erilaiset traumaattiset kokemukset ihmisen kasvuvaiheessa saattavat kuitenkin Freudin mukaan johtaa egon rikkonaisuuteen, mikä heikentää sen kykyä kontrolloida id:tä.

Superego operoi moraalien periaatteesta (morality principle) ja motivoi ihmistä toimimaan sosiaalisesti vastuullisella ja hyväksyttävällä tavalla. Se mielletään moraaliseksi palkintojen ja rangaistuksen jakelijaksi, (SimplyPsychology, 2024.) Se sisältää kaikki opitut arvot, moraalit, etiikan käsityksen, ympäristön odotukset ja vaatimukset sekä omantunnon. Sen tarkoitus on tätä tietoa hyväksi käyttäen laatia egolle raamit, joiden puitteissa toimia.

Superego kehittyy ihmisen ensimmäisten viiden elinvuoden aikana ikään kuin vastapainoksi id:lle, ja vaikka se edustaakin täysin vastakohtaista ääripäätä, on se ihan yhtä radikaali ja joustamaton kuin id. Se rankaisee arvojensa vastaisesta toiminnasta häpeän ja syyllisyyden tunteilla ja vastavuoroisesti palkitsee arvojen mukaisesta toiminnasta esimerkiksi ylpeyden tunteella. Se oppii ensin lähinnä vain vastaamaan vanhempien mieltymyksiin asioista sen perusteella, millainen toiminta heidän toimestaan hyväksytään ja millaisesta rankaistaan. Myöhemmässä vaiheessa nuoruutta, kun ihmisen valinnat perustuvat omaan harkintakykyyn ja valintoihin biologisen selviytymismekanismien sijaan, alkaa yksilö tietoisesti valikoida itse eri roolimalleja, joiden esimerkkiä superego sitten seuraa, (Britannica, 2024.)

2 HÄIRIÖTEKIJÄT SUHTEESSANI PSYYKEESEENI

Kiinnostuin egosta oppimisesta ja sen tutkimisesta, kun jäljitin syyn vaikeuksilleni luoda taidetta siihen, että olin huomaamattani alkanut tehdä sitä vääristä tarkoitusperistä. Ennen tein tietäen mitä teen miettimättä tekemääni, tai ymmärtämättä tietoisella tasolla tekemääni ja tehtyäni tajuten tekemäni ymmärtävän minua. Taiteen tekeminen oli soljuvaa, vaistonvaraista toimintaa, jonka pariin hakeuduin tietämättä tai piittaamatta miksi. Sitten jokin muuttui ja tajusin ajatusketjujen kuten “millainen jonkun toisen tekemästä teoksesta inspiroituneena tehty teos näyttäisi hyvältä portfolioissani” salakavalina ilmestyneen ohjaamaan toimintaani.

Minulla oli entuudestaan käsitys egosta puhuttaessa sen suhteessa itseen, siinä milloin ihmisen mieli jaetaan kahteen puoliskoon, joista ego on ympäristön palautteesta riippuvainen ja sen perusteella toimimaan ohjaava haitallinen järjestelmä, joka lipsahtaa aina huomaamatta dominoimaan ihmisen ajattelua, vaikka sen aikeista olisi tietoinen. Sen syrjään jää sitten tämä toinen puolisko, joka on kaikenlaisista määritelmistä vapaa puhdas ja aito ihmisen olemus, joka uskaltaa esiintyä vain, jos sille annetaan kaikki vapaus ja tila egon vallalta.

Tähän osaan itseäni olin kiinnostunut luomaan yhteyden, sillä tajusin toimintani pitkälti kaikilla elämäni osa-alueilla olleen harkittuja valintoja ja ennakkointia, joka oli riippuvaista reflektiostani ympäristöstäni. Muistan, kun joskus lapsena pohdin minkälaiset persoonallisuuden piirteet ja ulkonäöllisetkin asiat yhdistivät ihmisiä, joita ihailin tai joista pidin, ja suunnittelin sitten mitkä piirteet voisin itselleni omaksua. Luulin, että kaikki muutkin ihmiset jossain kohtaa tietoisesti loivat itselleen persoonallisuuden ja valitsivat itselleen mielipiteet, ja ihmettelin, miten he pysyivät rooleissaan niin onnistuneesti. Toki maailmankatsumukseni on sittemmin muuttunut, mutta varmasti se kertoo minusta jotain, miten irrallisena, mutta tietoisena identiteetistäni olen jo lapsena ollut.

Pyrin olemaan tietoinen kaikesta itsessäni kuitenkin samaan aikaan olematta tietoinen syystä tälle tarpeelle. Olin viettänyt elämäni aikaansaavimmat ja eteenpäin vievimmät ajat huolissani jostain epäolennaisesta, mielenterveyteni tiedostamattani vaakalaudalla, mikä kuitenkin paradoksaalisesti oli auttanut minut saavuttamaan sillä hetkellä haluamani asiat, edellä mainittuja ongelmiani kompensoidakseni tarvitsemiä asioita. Ja kun opin hoitamaan ja huoltamaan henkistä terveyttäni, heikkouksiani peittelemään rakennettujen elämäntapojen, materian ja meriittien ylläpito muuttui mielessäni merkityksettömämmäksi. Tämä sai minut kyseenalaistamaan, voiko sittenkin olla niin, että jollakin tapaa hyödyn huonovointisuudesta, että kukoistan vain tyytymättömyydestä, kuten jotkut huonekasvit kukoistavat mahdollisimman pienissä ruukuissa? Sillä vain tietty ahtauden ja epämukavuuden tunne näytti pitävän minut liikkeessä, tavoittelemassa jotakin.

Minulla oli pitkään vaikea kausi nimenomaan kuvataiteellisen itseilmaisuni kanssa. Se iski sen jälkeen, kun lähdin opiskelemaan kuvataidetta. Tajusin, että itseilmaisuni kanava tukkeutuu heti, kun sen tuotos tulee jollakin tavalla arvioitavaksi tai vertailtavaksi. Luulin pitkään, että minulla on ongelma nähdäkyksi tulemisen kanssa, mutta ongelma näytti ilmenevän todellisuudessa vasta silloin, jos näkijä voi jollakin tapaa arvottaa näkemäänsä. Ehkä minun on sitten vaikea sietää olla huono asioissa. Ei kuitenkaan missään, missä minulla ei ole tarvetta olla hyvä tai minkä parissa olen vasta ensimmäisiä kertoja. Mutta kun oman taiteeni tuotos on huono, se kirpaisee ihan eri tavalla, kun ajattelen, että minun tulisi viimekädessä kuitenkin olla oman taiteeni, itseilmaisuni ja itseni asiantuntija ja siksi paras siinä. Ehkä epätoivottu vastaanotto palasille itsestäni on tuntunut pahalta, koska se on tuntunut arvostelulta itseäni ja älykkyyttäni kohtaan. Ei minun ole haastavaa sietää epäonnistumista opetellessani vaikka heittämään tikkaa, koska sihti ja visuomotorinen koordinaatiokyky ovat itselleni vähemmän henkilökohtaisia asioita kuin sielu-teos-koordinaatio.

Taiteeni on onnistuessaan aina ollut intuitiivisen ja perustelemattoman toiminnan tulosta, ja teosteni aiheet olleet asioita, joita en osaa tai jostain syystä halua sanoittaa. Nyt minun on kuitenkin opinnäytetyöni nimissä se tehtävä, joka tavallaan pilaa intoni ilmaista asiani taiteena sen lisäksi. Tuntuu siltä kuin

tehtäväni olisi luoda kuvituskuvia tekstilleni, tai pilaamaan teokseni selittämällä ne auki. Ajattelen kuvataiteen olevan nimenomaan vaihtoehtoinen ilmaisukeino tekstille, joka menettää merkityksensä, jos se tarvitsee tuekseen verbaalisen selityksen.

Ei minua valmiin ruoka-annoksen syömisen jälkeen välttämättä kiinnostaisi kuulla jokaisesta raaka-aineesta erikseen, kuten minua ei nyt kiinnostaisi liiemmin selittää taideteokseen johtaneita erillisiä ajatuksia. Toisaalta ensin erillisistä ajatuksista lukeneena kiinnostavaa voisi olla jälkeen päin nähdä niistä koostettu taideteos. Epäilen ettei kukaan keitoksiani maistanut kuitenkaan haluaisi tietää mitä ne sisältävät. Lisäksi mietin, ovatko raaka-aineeni ja valmis annos ensinkään linjassa keskenään.

2.1 Ajattelun haitta ja typerys

Eckhart Tolle puhuu muassa kirjassaan *Läsnäolon voima* (1997) egosta suhteessa vain itseen tai olemiseen, muttei määrittele sen tarkemmin egon toisella puolen olevaa minuutta tai erittele sitä osiin kuten Freud persoonallisuusteoriassaan. Hän kutsuu sitä tietoisuuden tilaksi. Ego sen sijaan on hänen mukaansa asia, joka on olemassa vain jatkuvan ajattelun varassa ja on seurausta tiedostamattomasta samaistumisesta mieleen. (Tolle, s. 35) Tollen ego, mieli emootioineen ja ajatuksineen ovat ihmisen tietoisuutta, jotka Freudin teoriassa käsittävät kokonaisuudessaan ja pelkästään egon, ja sen alla on ihmisen aito olemus ja oleminen, mitä ihminen ei voi älynsä avulla käsittää, mutta mikä ei toisin kuin Freudin teoriassa ole pysyvä osa ihmisen alitajuntaa tai ainakaan samalla tavoin täysin tavoittamattomissa kuin id, superego ja egon alitajuntainen osuus, vaan itseasiassa ainoa relevantti osa ihmisen persoonaa, joka tulisi eheyden tilan saavuttaakseen kuoria sitä ympäröivistä ajan, määritelmien ja muun konkretian valheellisista vaikutuksista, egon vaikutuksesta, ainakin aina silloin, kun se ei ole tarpeellista tai välttämätöntä. Ajantaju esimerkiksi on nykyihmiselle ajoittain varsin hyödyllinen taito, jonka tietoinen mieli tai ego vain voi masteroida. Ego kuitenkin useimmiten lipsuu käyttämään tätäkin työkalua vain itsekkäisiin agendoihinsa. Se projisoi itseään alituisesti tulevaisuuteen

varmistukseensa jatkuvuutensa ja samaan aikaan se yrittää jatkuvasti pitää menneisyyttä hengissä. (Tolle, s. 35) Muistot ovatkin keskeinen osa egotunte-muksemme ilmentymää. Niiden olemassaolo antaa meille käsityksen siitä, että olisi olemassa joku muuttumaton “minä”, joka säilyy pysyvänä elämän jatku-essa. (Watts, s. 55) Joskus muistot auttavat yksilöä selviämään nykyhetkessä, mutta useimmiten kun katselet ja arvostelet nykyisyyttä menneisyyden silmin, saat siitä täysin vääristyneen kuvan. (Tolle, s. 31)

“Ajattelemisesta on tullut sairaus. Sairaus syntyy, kun tasapaino järkkyy. Esi-merkiksi kehossa tapahtuva solujen jatkuva jakaantuminen on luonnollista, mutta jos tuo prosessi ei tapahdu oikeassa suhteessa kokonaisuuteen näh-den, solut lisääntyvät liikaa ja tuloksena on sairaus. Mieli on loistava työkalu oikein käytettynä. Mutta väärin käytettynä siitä tulee perin tuhoisa. Täsmälli-semmin ilmaistuna sinä et niinkään käytä mieltäsi väärin – tavallisesti et käytä sitä lainkaan. Se käyttää sinua. Tässä on kyse sairaudesta. Luulet että olet mielesi. Se on harhakuvitelma. Työkalu on ottanut sinut hallintaansa” (Tolle, E., 1997, s. 29–30)

2.2 Kehon reunojen aiheuttama erillisyyden harha

Alan Watts pohtii kirjassaan vuodelta 1966, mihin ihmisen identiteetin rajat piir-tyvät. Tuntuu loogiselta ajatella, että kehomme on kiistatta erottamaton osa meidän minuuttamme. Kuitenkin viittaamme siihen samassa muodossa kuin ulkomaailman tapahtumiin tai objekteihin. Sanomme, että kynteni kasvavat, eikä että minä kasvatan kynsiäni, että vereni kiertää, vaikka minä toisin ajatel-tuna minä kierrätän vertani. Puhumme minun jaloistani kuin minun paidastani, ja minuuteni säilyy, vaikka menettäisin kumman tahansa. (Watts, s. 54)

Kulttuurista riippuen tunnemme sielumme, egomme tai tietoisuutemme keskit-tymän eri osissa kehoa. Upanishadeissa (n. 600eaa.), jotka ovat osa hindu-laista pyhää kirjallisuutta, väitetään elämän energian keskuksen olevan solar plexus -chakran kohdalla vatsassa ja sielun koti kruunuchakrassa pääläella.

(Lacuilaactive) Perinteinen kiinalainen lääketiede tai taolainen filosofia uskoo hengellisen olemuksen keskipisteen olevan keskellä rintaa. (Giovanni-Maciocia, n.d.) Tiede sen sijaan ei vieläkään pysty paikantamaan tietoisuutta mihinkään osaan ihmiskehoa. Hypoteeseja on nimenomaan länsimaalaisen lääketieteen toimesta tehty liittyen sen sijaintiin tietyssä osassa aivoja, mutta tätäkään ei pystytä aukottomasti todistamaan. (Sciencealert, 2023) Mikäli tietoisuutemme ei ole fyysinen osa kehoamme, sisälmyksemme ovat kaikkineen periaatteessa osa ulkomaailmaa. Tätä vastoin ulkomaailmalla ei kuitenkaan ole väriä, muotoa, painoa, lämpötilaa eikä liikettä ilman meidän aistikokemuksiamme niistä. Nämä piirteet tulevat olemaan olemassa meille vain niin kauan kuin aivomme viestittävät niistä meille. Aivot, jotka siten ilmeisesti ovat kuin ovatkin jäsen ihmisen minuutta. (Watts, s. 56) Ainakin tuossa suhteessa. Osa kokemuksestamme maailmasta värityy aistien lisäksi varmaankin tietoisuutemme toimesta. En tiedä. Aivotoiminnan omaava, mutta tiedoton eliö ei pysty kokemuksistaan viestimään, eikä niin ikään aivotoimintansa tai muut viestintäkyvyn edellyttämät elimensä menettänyt mutta tietoinen eliö myöskään. Sitäkään ei tiedä, voiko tietoisuus olla olemassa irrallaan jostain fyysisestä, kuten ihmiskehosta. Niin kuin tiede ei ole onnistunut tietoisuutta ihmisestä paikantamaan, ei se myöskään pysty ottamaan kantaa sen päättymiseen tai jatkuvuuteen kehon kuoleman jälkeenkään.

2.3 Alitajunta vai tietoisuus

Egon takana olevan ihmisyyden Tolle Freudin kanssa samanlaisesti näkee aineellisesta maailmasta, muista ihmisistä, määritelmistä ja luokituksista riippumattomana olemisen muotona, mutta mitä se sitten on tai sisältää, tai mitä jää jäljelle, kun ihmisen kuorii ajatuksista, emootioista, kehosta ja kontekstista? "Siinä tilassa olet yhtä jonkin äärettömän ja häviämättömän kanssa, jonkin, joka on melkein paradoksaalisesti pohjimmiltaan sinä ja kuitenkin sinua paljon suurempi. Se merkitsee, että olet löytänyt todellisen, nimen ja muodon tuolla puolen olevan itsesi" (s. 26) Hän sanoo, että kykenemättömyys tämän tilan, pelkän olemisen kokemiseen synnyttää harhaluulon, että ihminen olisi erillään ympäröivästä maailmasta.

Yhteenvetona voitaisiin tulkita, mikäli oletetaan Freudin ja Tollen kummankin teorian pitävän paikkansa tai niiden yhtäaikaisen tulkinnan olevan mahdollista, että ainoa tie päästä käsiksi alitajuntaan on sammuttaa tietoisuus sen tieltä. Tolle luonnehtii tätä Freudin kuvaamaa alitajuntaa tai tiedostamatonta sen sijaan itseasiassa hyvinkin tietoiseksi tilaksi tai tietoisuuden uudeksi ulottuvuudeksi (Tolle s. 32), se vaan ei ole saavutettavissa näin perinteisellä tavalla tietoisiksi mielletyin keinoin järkeilemällä ja päättelemällä vaan päinvastoin, luopumalla näistä täysin. Tämä luo tietynlaisen paradoksin, missä ainoa tapa saada jotain on luopua siitä, kuten joskus ainoa tapa päästä eroon jostain on kulkea sitä kohti. "Eli se (oleminen) siis on oma syvin itsesi, todellinen olemuksesi ja siksi tavoitettavissasi. Mutta älä yritä tarttua siihen mielesi avulla. Älä yritä ymmärtää sitä. Voit olla tietoinen siitä silloin, kun mieli on hiljaa. - Mutta sitä ei voi koskaan käsittää älyllä" (Tolle, s. 27)

En tiedä onko tietoisuus nimenomaan juuri se asia, johon käsiksi pääsemiseen etsin reittiä, vai onko se alitajunta. Ne saattavat olla yksi sama asia eri näkökulmista katsottuna. Jännästi se mihin toinen egon suhteuttaa on luonnehdittu tietoisuuden kärjistymäksi, toinen kutsuu samaa egon poistuttua jäljelle jäävää tilaa alitajukseksi, jolloin nimen mukaisestikin puhutaan kahdesta vastakohdasta. Alitajunta vai tietoisuus. En tiedä onko tietoisuus oikea termi kuvaamaan tätä kyseistä tilaa, sillä tietoisuus kuin paradoksaalisesti tuntuu katoavan heti kun sen tiedostaa. Mikäli Freudin teoria on linjassa tämän kanssa ja termit vain ovat erit, alitajunta samantapaisesti lakkaa olemasta ja nimenmukaisesti alitajunta menettää merkityksensä, kun se nousee ihmisen tajuntaan. Tätenkö en ikinä tule pääsemään käsiksi siihen, mitä etsin? Paras, mitä keksin on lakata välittämästä siitä, tuleeko se ylipäätään löydetyksi. Ehkä hyvä tapa olisi vain yrittää tunnistaa ego ja keskittyä siitä huolimatta olennaiseksi koettuun, mitä se onkaan. Buddhakaan ei suostunut kertomaan oppilailleen siitä, minkä saavuttamiseen tarkalleen hänen oli tarkoitus oppilaansa johdattaa.

3 TAIDEPROSESSI

3.1 Teosten tekeminen

Taiteellisessa osassa opinnäytetyötäni pyrin tarkoituksenmukaisesti minimoimaan suunnitelmallisuuden ja olemaan piittaamatta tarpeistani tietää millainen lopputulos tulee olemaan. En myöskään välittänyt siitä, mistä teokseni kertovat ja ovatko teossarjani eri osat linjassa keskenään, tai onko teemani selkeä katsojalle, kun annoin sen olla selittämättä itseään minullekaan. Tavalisesti olen aloittanut teosteni työstämisen konkretiassa vasta hyvin pitkälle vietyä suunnitteluprosessin ollessa valmis ja itseni hyväksymä. Pyrin kommunikoimaan taiteeni avulla muille ja olin tarkka siitä, miten asiani ilmaisun. Kontrollin ulosantiani niin pitkälle, ettei lopulta minkäänlainen seulani läpi pyrkivä luovuus ollut riittävän virheettömäksi hiottavissa ja kuoli matkalla ulos.

Nyt opinnäytetyöni teoksia luodessa annoin intuitioni johdattaa, vaikka luottoni siihen ja oikeaan suuntaan oli aika ajoin olematon. Päädyin rikkomaan minulle tyypillisiä esteettisiä valintoja ja tajusin niiden olevan ylipäättään täysin toissijaisia teoskohtaisessa ilmaisussa. En voi noudattaa samanlaista ulkonäöllistä tyyliä ja toistaa tiettyä käsialaa teoksesta teokseen, ja sitten odottaa niiden ilmaisevan erilaisia tunnelmia tai asioita. Toki kaikille taitelijoille muodostuu jonkinlaisia tunnistettavia käsialallisia manereita, mutta minun tapauksessani niiden väkinäinen toisto oli täysin manuaalista ja uusien asioiden kokeilemisessä epäonnistumisen välttelyä.

En myöskään sisällöllisesti suunnitellut teoksiani erityisesti ja jouduin vain toivomaan niiden sisällön olevan merkityksellinen edes itselleni. Luotin kuitenkin alitajunnallani olevan jotain sanottavaa maalauksia tehdessäni, vaikken sitä osannutkaan tietoisessa mielessäni vielä tekoprosessin aikana tulkita. Osalle teoksista keksin nimet vasta opinnäytetyönäyttelymme ripustuksessa, ja vasta avajaisia edeltävinä tunteina pidetyn kritiikin aikana kertoessani opinnäytetyöstäni ja teossarjastani ymmärsin punaisen langan todella olevan olemassa ja teossarjani teeman olevan yhtenäinen sekä sen liittyvän opinnäytetyöni tekstiosuuteen, vaikkei linkki niiden välillä itsessään vaikuta selkeältä.

3.2 Tulkintani teoksista

3.2.1 Inconvenient cravings

Inconvenient cravings, Kuolisitte luontoon tai Luonnon valinta tai Tarpeesta sille mikä ei ole enää tarjolla -teoksessa viiksekkäät miehet vauvan mittasuhteissa lepäävät äidin sylissä ja rinnalla. Aikuiset miehet hoivattavina ja imetetävinä kertoo metaforallisesti epäsovinnaisista tarpeista ja häpeästä. Se kertoo kokemuksesta tarvita jotain sellaista, mitä ei ole enää tarjolla ja mitä ei tässä hetkessä enää ole soveliaista edes pyytää. Hahmot ovat miehiä ehkä siksi, että yhteiskunnassamme miehet erityisesti ovat opetettuja pitämään tarvitsevuuttaan jonakin, jota tulisi hävetä. Nuo vastenmieliset, perverssit ihmisen perustarpeet.

3.2.2 Purematta nielee tarpeeksi nälkäinen

Teoksessa lapsi istuu tyhjässä ruokapöydässä. Kuva on pimeä, valo valaisee vain lapsen ja vähän taustalla olevia hahmoja. Lapsen kasvot ovat itkevät ja hätäiset. Hän yrittää hylkiä ja torjua sitä mitä ikinä hänelle onkaan ruokapöydässä tarjolla. Hänen takanaan istuvan naisen katse on tyyni, viileä. Hänen raskas otteensa lapsen hartioilla on hallitseva. Taka-alalla seisoo kolmas hahmo, jonka kädet ovat puuskassa ja jonka katse välttelee etualalla menossa olevaa tilannetta.

Tämä teos oli ennakkosuosikkini. Parasta siinä on mielestäni nimi. Sen nimellä ja idealla oli paljon potentiaalia, johon teoksen lopullinen ulkomuoto ja toteutus ei mielestäni ihan riittänyt. Alun perin lapsi oli kuvassa yksin, ja niin mielestäni sen olisi pitänyt olla. Lisäsin hahmot taka-alalle jälkeenpäin jostain syystä. Moni muu teoksen nähnyt kuitenkin oli sitä mieltä, että kädet lapsen harteilla ovat kaikkein keskeisin osa kuvaa, ja että niiden pitäisi jäädä paikalleen kuten molemmat hahmot lapsen takana. Omasta mielestäni hahmojen läsnäolo

ehdottaa liian vahvasti sellaista tulkintaa, että taustalla seisoo lapsen vanhemmat, jotka jollakin tapaa henkisesti pahoinpitelevät lasta pakottamalla hänet johonkin, mihin hän ei ole valmis tai mitä hänen ei tulisi tai tarvitsisi kohdata. Itse pidän enemmän tulkinnasta, jossa henkilö seisoo yksin elämän edessä, kohtaamassa jotain epämiellyttävää, mutta väistämätöntä. Ja lapsen näköinen hän on vain siitä syytä, että sillä tavalla kykenemättömältä ja tukea tarvitsevalta elämän edessä välillä tuntuu.

3.2.3 Kasvatetut kuin rikkaruohot

Kolmas teokseni ”Kasvatetut kuin rikkaruohot” sai nimensä isäni heitosta jossain minuun ja veljeeni liittyvässä keskustelussa. Hän sanoi, että meidät on kasvatettu kuin rikkaruohot. Kyseessä oli vitsi, jota isäni ei myöhemmin puheeksi ottaessani enää muistanut kertoneensa. Minun mieleeni heitto kuitenkin jäi, koska se oli silloin mielestäni hulvaton. Sittemmin olen pohtinut sen eri merkityksiä.

Rikkaruoho on vapaana sattumanvaraisesti kasvava villikasvi, joka ei ole nuuka elinolosuhteistaan, vaan kukoistaa useanlaisissa kasvuympäristöissä. Tästä syystä ne leviävät herkästi, ja aiheuttavat ongelmia siellä, missä sen ei toivota kasvavan. Yleensä siis istutetuissa kukkapenkeissä ja kasvimailla ne kilpailevat hyötykasvien ja kukkien kanssa kasvutilasta, ravinnosta, valosta ja vedestä (Roundup, n.d.).

Rikkaruohot, kuten tunkeilijat pilaamassa kauniiksi laitetun kukkapenkin esteetiikkaa, käyttämässä resursseja, jotka eivät ollut heille tarkoitettu. Kitkettävät, kontrolloimattomat. Kasvatetut kuin rikkaruohot. Istuttamattomat, joiden kasvuolosuhteista ei kukaan huolehdi, sallitut rehottamaan vapaina siellä, missä ne eivät vie tärkeämpiin tarpeisiin varattuja resursseja.

Teoksessa rikkaruohot huojuvat, tanssivat ja kurottelevat valoa kohti, makoi-levat, roikkuvat ja lyyhistyvät toistensa päälle kasaantuneina, riidellen elintilasta. Niiden yllä roikkuu discopallo, jonka valossa ne kasvavat. Taka-alalla on

isompi kasvi, puu, jonka juurella muut ovat ja joka on kasvanut paljon korkeammaksi kuin ne. Sen latvaa ei näy mutta sen runko kiertää discopallon ja ohjaa vartensa toista valonlähdettä kohti, aurinkoa varmaan. Discopallo kun symboloi heijastumaa todellisuudesta, jota seuraamalla ei pitkälle pääse, kuten rungon juurella mätänevät jäänteet osoittavat. Ne kasvavat, kuolevat ja uusiutuvat kukoistamatta koskaan, seuraten jotain feikkiä, väärää. Samalla joku toinen selvästi elinvoimaisempana kasvaa kohti aurinkoa, keskittyy olennaiseen, niin korkealla ja kaukana ettei tiedäkään mitään alla olevien rikkaruohojen huolista.

Ystäväni ystävä oli nähdessään teoksen tulkinut sitä niin, että kuvassa näkyvät ihmishahmot kuvaisivat yhteiskunnan eriarvoisia rooleja. Naiset koittavat tehdä tilaa toisilleen ja taipuvat miesten käsivarsilla, kun miehet seisovat suorassa huolettomina kädet kohti taivasta. Mielleyhtymä ei ollut tarkoituksellinen, mutta pidin siitä. Se herätti itselleni kysymyksen siitä, mikä isomman puun rooli sitten olisi tässä kontekstissa. Se ei ole keskiössä kuvassa, vaan huomio kiinnittyy etualalla elintilasta riiteleviin kasveihin, vaikka puu selvästi on heistä se, joka vie valtaosan kaikkien resursseista. Se kasvaa jossain niin korkealla, ettei sen juurella kasvavat kasvit oikein edes tunnista sen läsnäoloa vaan syyttävät toisiaan samalla kun puun juuret imevät heidän elinvoimaansa. Kuin keskenään taistelemaan huijatut rahvaat, naiset vastaan miehet, mustat vastaan valkoiset ja oikeisto vastaan vasemmisto. Samalla jossain ylhäällä, poissa silmistä seisova eliitti hyötyy siitä, että huomio on poissa heistä. Eliitti, jolle me olemme tietenkin nuo jaloissa meuhkaavat rikkaruohot.

3.2.4 Haamusärkyjä

Haamusärkyjä on öljypastellipiirros akryylimaalauksen päällä. Siinä istuu kaksi miestä vierekkäin, toisistaan pois päin nojaten ja eri suuntiin katsoen. Haamusärkyjä-nimi liittyy nykyhetkessä muisteltuun asiaan tai menneisyyden tapahtumaan, joka ei ole enää ajankohtainen mutta vaikuttaa läsnäolevan hetken tunnelmaan ja tulkintaan. Asia, joka ei ole enää olemassakaan, mutta silti

läsnä ja vaikutusvaltainen, kuten amputoitu raaja, joka edelleen oireilee haamusärkyinä.

4 PÄÄTELMIÄ

Egon kuolemalla tarkoitetaan sitä, kun ihminen onnistuu spirituaalisesti heräämään ymmärrykseen siitä, ettei hänen subjektiivinen maailmankatsomuksensa tai minäkuvansa perustu objektiiviseen totuuteen, ja pystyy täten tarkastelemaan elämää sellaisena kuin se on, ilman totuttua tapaa tulkita maailmaa pelkästään suhteessa itseensä. (Mindbodygreen, 2023) Maailma avautuu ja käy järkeen uudella tavalla, kun tajuaa, ettei mikään ole henkilökohtaista.

Tämän kaltaiseen mentaliteettiin koin alun perin tarpeekseni päästä tarkastellakseni taidettani ja erityisesti syitäni sen tekemiselle. Siihen hetkeen en kokenut sopivaksi paneutua asiaan täysin siinä mittakaavassa, kuin egokuolema yleensä mielletään psykedeeleineen ja kehosta ja identiteetistä erkanemis-kokemuksineen. Halusin lähinnä hapettaa egoni hetkeksi. Aloin kesken kirjoitusprosessini kuitenkin epäilemään asian tarpeellisuutta, ja sitä, onko koko egokuolema muutenkin vain paradoksi? Egohan elää siitä tyytyväisyydentunteesta, kun uskoo nujertaneensa jonkin yhtä vaikutusvaltaisen asian, kuin se itse. Sitten se jää esittämään kuollutta nostaakseen joskus myöhemmin päättään jonkun uuden identiteettiin liittyvän kriisin muodossa, ja sen tarpeellisuus jälleen todistetaan. Sen voi manata tiehensä ja se tekee sille hyvää. Se voi aikansa pysyä poissa, mutta se on aina palaava takaisin. Ellei pikkuhiljaa huomaamatta, niin siksi että se päädytään kutsumaan paikalle, koska ei ole yhtä ilman toista. Ehkä minunkin egoni on ollut korkeintaan vain elävältä haudattu.

En muista, oliko opinnäytetyöni alkuperäinen tarkoitus päätyä pohtimieni asioiden kanssa johonkin konkreettiseen lopputulemaan tai vaikuttaa asetelmaan, jossa asiani makaavat status quon ulkopuolella. En löytänyt ratkaisua tälle, ja koska hypoteesini egon negatiivisesta vaikutuksesta (minun) taiteeseen alkoi ontumaan muutenkin aihetta ja omaa taiteentekoprosessiani tutkiessa, kesken opinnäytetyöni kirjoittamisen, lakkasin etsimästä sitä.

Ajatukseni siitä, että taiteeni tuotantoa vaikeuttavat asiat, kuten väärät tulkitusperät olisivat jotain, mikä täytyy selvittää pois tieltä ennen kuin taiteen luomista voi taas jatkaa – sen sijaan että niitä voisi käyttää aiheina taiteelle, –

toistivat tajuamattani sitä samaa ongelmallista ajattelutapaani, joka alun perin johdatti minut pohtimaan koko aihetta. – Ajatus siitä, että vain kaunista ja älykäästä ja tilanteiden ohi mentyäkin edustuskelpoisena säilyvää materiaalia voisi käyttää taiteeni aineksina, ja että kaikki ruma ja päivänvalo kestämätön materiaali taas tulisi jättää käyttämättä ja ratkaista tavalla, joka ei jätä minkäänlaisia näkyviä jälkiä itsestään. Järjetön paradoksi, joka tappaa syvimmän tarpeen ja tarkoituksen taiteen tekemiselle. Taide kun on ollut yksi harvoista löytämistäni itseilmaisun väylistä, jossa on sallittua käsitellä ja tuoda näkyväksi kaikki sellainen rumuus ja vääryys, miltä tavallisesti elämä kouluttaa kääntämään katseensa. Taide on minulle pyhä asia, jota tajusin räikkääväni yrittäessäni saada sen taipumaan tahtooni siitä, että sen tulisi toimia minun edukseni ja minun ehdoillani ja lopettaa heikkouksillani mässäily sen sijaan, että antaisin sen kertoa minulle itsestäni sellaisena kuin olen.

Tajusin “ego edellä” tekemiäni teosten kertovan minusta itseasiassa ihan yhtä paljon, ellei enemmänkin kuin niin sanotusti oikeista syistä tehdyn aidon taiteen. Eivät varmastikaan sitä, mitä olisin toivonut niiden viestivän, päin vastoin, ne paljastivat minusta sellaisia asioita ja persoonan heikkouksia, joiden en olisi halunnut tietää koskevan itseäni, mutta joiden tajuaminen on välttämätöntä ihmisen persoonankehitykselle. Sisutustaulumainen vanha tuotantoni on ehkä sielutonta ja noloa, muttei missään nimessä mitäänsanomaton, niin kuin luulin. Nyt etäisyyttä ottaneena huomaan niiden ihan huutavan heikonlaatuista itsetuntemusta ja tarvetta hyväksynnälle sun muuta mitä en aiemmin osannut tulkita.

Tämä toi minut johtopäätelmään siitä, ettei taidetta todella voi tehdä vääristä syistä, ja että ihan kaikki taide kertoo taiteilijastaan jotakin, vaikkei taiteilija itse sitä tietäisikään. Alitajunta on aina äänessä, sen puhetta ei vain aina osaa tulkita, tai sitten sen viestejä ei ole valmis nielemään.

LÄHTEET

Freud, S. (1923). The ego and the id.

McLeod, S. (2025). Id, Ego and Superego. SimplyPsychology
<https://www.simplypsychology.org/psyche.html>

Nield, D. (2023). We May Have Found The Part of The Brain Where Conscious Experience Lives. Sciencealert.
<https://www.sciencealert.com/we-may-have-found-the-part-of-the-brain-where-conscious-experience-lives>

Origins of Chakras: Separating History From Mystery. (n.d.). Laquilaactive.
Haettu 20.3.2025 osoitteesta
<https://laquilaactive.com/origins-of-chakras-separating-history-from-mystery/>

Regan, S. (2023). Everything To Know About Ego Death — From What It Is To How It Happens. Mindbodygreen.
<https://www.mindbodygreen.com/articles/ego-death>

Roundup. (n.d.). Mikä on rikkakasvi? Ovatko kaikki pihan ei-toivotut kasvit rikkakasveja? Haettu 25.4.2025 osoitteesta
<https://www.roundup.fi/rikkakasvit/mika-on-rikkakasvi/>

Shen and Hun: The Psyche in Chinese Medicine. (n.d.). Giovanni Maciocia.
Haettu 20.3.2025 osoitteesta
<https://giovanni-maciocia.com/shen-and-hun-psyche-in-chinese-medicine/>

Superego. (n.d.). Britannica. Haettu 2.3.2025 osoitteesta
<https://www.britannica.com/science/superego>

Tolle, E. (1997). Läsnaolon voima. Basam books.

Vinney, C. (2024). Freud: Id, Ego and Superego Explained. ThoughtCo.

<https://www.thoughtco.com/id-ego-and-superego-4582342>

Watts, A. (1966). The book on the taboo against knowing who you are. Souvenir Press